

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
16/2012 vp**

**Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talous-
arvioksi vuodelle 2013**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt hallituksen esityksen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2013 (HE 95/2012 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Juha Majanen ja neuvotteleva virkamies Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö Tuija Oivo, työmarkkinaneuvos Raija Saastamoinen ja ylitarkastaja Kari Alanko, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Kari Paaso, finanssisihteeri Marianne Koivunen, ylitarkastaja Päivi Yli-Pietilä, neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman ja neuvotteleva virkamies Taimi Saloheimo, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Mika Tammilehto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- pääsihteeri Hannele Varsa, tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- työ- ja elinkeinotoimiston johtaja Raimo Hokkanen, Vantaan työ- ja elinkeinotoimisto

- johtaja Kaarina Myyri-Partanen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- pääsihteeri Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäälikkö Minna Piispa, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- yksikön päällikkö Tiina Keränen, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- filosofian tohtori Maire Mäki, Oulun seudun työ- ja elinkeinotoimisto
- pääjohtaja Harri Vainio, Työterveyslaitos
- toimialajohtaja Heidi Nygren, Vantaan kaupunki
- asiantuntija Tarja Arkio, Akava ry
- asiantuntija, HTM Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- kehitysjohtaja Sari Laaksonen, Ensi- ja turvotien liitto
- työllisyysasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
- yhteiskuntapoliittinen asiantuntija, lakimies Jukka Ihanus, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- vs. kehittämisjohtaja Mirella Huttunen, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry

- toiminnanjohtaja Mari Ahonen-Walker, Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
- professori Johanna Niemi, Helsingin yliopisto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Monika-Naiset liitto ry

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialalla vuoden 2013 talousarvion keskeisiä kysymyksiä ovat työllisyyden tukeminen ja työttömyyden vähentäminen. Työllisyysasteen nosto ja työurien pidentäminen ovat avainasemassa julkisen talouden tervehdyttämisessä. Harmaan talouden karsiminen tuo lisää verotuloja ja tukee laillista yritystoimintaa ja vahvistaa siten työllisyyttä. Työvoiman kysyntää pyritään lisäämään luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle ja tuemalla yritysten kehittymistä. Työttömyyden vähentämiseen pyritään kohdistamalla toimia erityisesti pitkäaikaistyöttömiin sekä työmarkkinoille tuleviin nuoriin ikäluokkiin. Myös osatyökykyisten ja maahanmuuttajien työllistymistä edistetään ja työllistymisen kannustimia lisätään.

Valiokunta pitää työllisyysasteen nostamiseen ja työurien pidentämiseen sekä kasvun edistämiseen tähtääviä toimia hyvinä. Valiokunta korostaa uusien työpaikkojen luomisen tärkeyttä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että työllistymistä edistävien toimenpiteiden ja kokeilujen vaikuttavuus arvioidaan.

Talousarvioesityksessä aktiivisen työvoimapolitiikan määrärahoiksi (momentti 32.30.51) ehdotetaan 546 miljoonaa euroa. Määrä on noin 32 miljoonaa euroa suurempi kuin mitä työllistämisrahoihin on osoitettu kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa sekä kesällä annetussa lisätalousarviossa yhteensä. Talousarvioesityksessä on lähdetty siitä, että työttömyysaste nousee vuonna 2013 vuositasolla 8,1 prosenttiyksiköön. Työttömyyden kasvun pysäyttäminen on haastava tehtävä, koska maailmantalouden hi-

taan kasvun vaihe jatkuu. Talouden näkymät ovat esityksen antamisen jälkeen heikentyneet ja työttömyys kääntynyt nousuun.

Aktivointiasteen arvioidaan kuluvana vuonna olevan 29,3 % ja ensi vuonna 29,4 %. Vuonna 2013 aktivointiasteeseen sisältyvien palvelujen piirissä on arviolta 107 000 henkilöä. Tämän hetken suhdannenäkymien valossa aktivointiasteen saavuttaminen varatuilla määrärahoilla on epävarmaa. Valiokunta painottaa, että työttömyyden vähentämiseksi työvoimapolitiittisiin toimiin tulee olla riittävä rahoitus. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallituksella on valmius panostaa uusien yritysten luomiseen ja osoittaa lisärahoitusta aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimiin, jos työttömyys merkittävästi kasvaa.

Nuorten yhteiskuntatakuu

Nuorten yhteiskuntatakuu saatetaan voimaan vuonna 2013. Talousarvioesitykseen sisältyvällä 28 miljoonan euron lisämäärärahalla vahvistetaan nuorten ammatinvalinta- ja urasuunnittelu- palvelua, tuetaan työelämään siirtymistä ja edistetään yrittäjyyttä. TE-toimistojen henkilöstöresursseja lisätään 60 henkilötyövuodella. Osana nuorisotakuuta toteutetaan koulutustakuu. Jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan jatkomahdollisuus lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.

Valiokunta painottaa, että yhteiskuntatakuun tavoitteen saavuttamiseksi TE-toimistoilla tulee olla riittävät henkilöstöresurssit. Saatujen tietojen mukaan TE-toimistojen pysyvään henkilöstöön on vuosina 2007—2011 kohdentunut 186 henkilötyövuoden vähennykset. Samaan aikaan TE-toimistoihin on palkattu työttömyyden kas-

vun aiheuttaman työmäärän lisäyksen vuoksi määräaikaista henkilöstöä vuosittain noin 300—500 henkilötövuoden verran. Vuonna 2013 TE-toimistoihin kohdistuu 97 henkilötövuoden leikkaus. Nuorten uraohjaukseen suunnataan 60 henkilötövuoden lisäys, mutta muusta henkilöstöstä tehtävän vähennyksen vuoksi nettovähennys on huomattavan suuri. Valiokunta korostaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja osaavan henkilöstön merkitystä palvelu-uudistuksissa. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena korvata pysyvää henkilöstöä usein vaihtuvalla määräaikaistella henkilöstöllä. Vaihtuvuus vaikeuttaa erityisesti korkeaa osaamista ja kokemusta vaativaa nuorten henkilökohtaista palvelua ja ohjausta.

TE-toimistojen tulossa olevat henkilöstövähennykset ovat saadun tiedon mukaan vuosina 2012—2016 lähes 500 henkilötövuotta. Jos nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys jatkavat nousuaan, näköpiirissä olevat vähennykset vaarantavat tavoitteen henkilökohtaisesta palvelusta nuorille ja pitkäaikaistyöttömille. Valiokunta pitää tärkeänä, että palvelut turvataan koko maassa.

Valiokunta huomauttaa, että elinkeinoelämälä on keskeinen merkitys sille, miten yhteiskuntatakuu onnistuu tavoitteessaan. Tämän vuoksi on tärkeää selvittää edellytykset, joilla työnantajat voivat tarjota työmahdollisuuksia nuorille. Työmarkkinajärjestöjen tulee yhdessä löytää keinoja nuorten työllistämisen kynnyksen matalamiseen.

Vuosittain ammatillisen koulun keskeyttää noin 8—9 % opiskelijoista. Keskeyttämisen syynä on usein puutteelliset tiedot eri ammateista ja koulutuslinjoista. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että nuorille tarjotaan nykyistä huomattavasti enemmän tukea ja ohjausta ammatinvalinnassa ja peruskoulun päättämisen jälkeisessä nuoren elämän nivelpaheissa. Valiokunta korostaa ammatillisen koulutuksen laadun ja kehittämisen tärkeyttä. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun malleja, kuten oppisopimuskoulutusta ja tuettua oppisopimuskoulutusta sekä erilaisia työ- ja koulutusoppimismalleja, tulee kehittää. Vastavalmistuneen työttömäksi jääneen nuoren pitä-

si päästä pikaisesti joko koulutukseen tai työhön kehittämään osaamistaan. Valiokunta painottaa, että nuorten kohdalla tarvitaan nopeita toimenpiteitä, koska nuoren ammatillinen identiteetti rapistuu ilman työkokemusta nopeasti.

Valiokunnan mielestä kuntouttavan työtoiminnan laatua ja vaikuttavuutta on arvioitava huolella ja pohdittava nuorten osallistumisen oikeuksia ja velvollisuuksia. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yhteiskuntatakuu on pääosin suunnattu vain niille nuorille, jotka itse hakeutuvat palveluun. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että etsivä nuorisotyö laajennetaan koko maahan ja että nuorten työpajatoimintaa kehitetään ja sen yhteistyötä oppilaitosten ja TE-toimistojen kanssa kehitetään.

Nuorten palvelut eriytyvät nykyisellään vahvasti eri hallinnonaloille ja palvelupisteisiin ja palvelujen kirjo muodostaa vaikeasti hallittavan kokonaisuuden. Valiokunta painottaa, että takuun toteutuminen edellyttää uusia toimintamalleja sekä siirtymistä yksittäisistä palveluista kohti kokonaisvaltaista nuoren palveluprosessia, jossa vastuutahot on selkeästi määritelty. Keskitetystä ohjauksesta on saatu hyviä kokemuksia Vantaalla, jossa on kokeiltu "Nuoret töihin ja kouluun" -asiakasohjausmallia. Vantaalla nuorisotyöttömyys laski vuoden 2011 elokuusta vuoden 2012 elokuuhun 17,1 %, kun samaan aikaan nuorisotyöttömyys nousi Espoossa 26,6 % ja Helsingissä 7,9 %.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen

Pitkäaikaistyöttömien aktivoimisessa toteutetaan vuosina 2012—2015 hallitusohjelmassa sovitut kuntakokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllistämisen päävastuu siirtyy kokeiluun mukaan tulevalle kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Tarkoitus on, että kokeilukunnissa työllistymistä edistävät palvelut toteutetaan moniammatillisena sektorirajat ylittävänä yhteistyönä TE-toimistojen, Kelan ja kuntien kesken. Talousarvioehdotuksessa kokeiluun on varattu kunnille 20 miljoonaa euroa.

Tavoitteena on kehittää nykyistä paremmin työllistymistä tukevia toimintamalleja ja tarjota uudenlaisia palveluja työnantajille ja työnhakijoille. Olennaista on löytää toimivat yhteistyön mallit kunnan eri hallintokuntien, TE-toimiston, ELY-keskuksen, Kelan ja välityömarkkinoilla toimivien yhdistysten sekä työnantajien kesken. Kokeilun kokemuksia hyödynnetään työvoiman palvelukeskusten toimintamallien kehittämisessä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että osapuolet sitoutuvat kokeiluun ja osoittavat siihen tarvittavat henkilöresurssit. Valiokunta edellyttää, että TE-toimistot osoittavat riittävät resurssit myös vaikeasti työllistyvien palveluun.

Työsuojelun henkilöstöresurssien kohdentaminen

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työsuojeluhallinnon nykyisellä henkilöstömäärällä työsuojelun aluehallintoviranomaisen toimintaan osoitettu määräraha on riittävä, mikäli se pystytään täysimääräisesti ja tehokkaasti käyttämään tarkoitukseensa. Määrärahan käyttämistä vaikeuttaa työsuojeluviranomaisen osallistuminen aluehallintoviranomaisen yleisiin kehittämistehtäviin, jotka vievät vuosittain työsuojeluvalvontaan varatusta resurssista noin 10–15 henkilötyövuotta.

Aluehallintouudistuksesta antamassaan lausunnossa (TyVL 12/2009 vp) työelämä- ja tasa-arvovaliokunta painotti, että aluehallinnon vastualueiden yhteistyö ei saa merkitä työsuojelun omiin tehtäviin käytettävien voimavarojen vähenemistä edes määräaikaisesti vaan lain toimeenpanossa tulee kunnioittaa ILO:n sopimuksen vaatimusta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisille ei saa antaa sellaisia muita tehtäviä, jotka voisivat vaarantaa työsuojelun valvontatehtävien asianmukaisen hoitamisen.

Valiokunta pitää työsuojeluviranomaisen aluehallintoviraston kehittämistehtäviin menevä 10–15 henkilötyövuoden määrää varsin suurena ja katsoo, että työsuojeluvalvontaan varatut määrärahat tulee kohdentaa ensisijassa työsuojeluvalvontaan ja sen kehittämiseen.

Työelämän tutkimus- ja kehittämistoiminnan turvaaminen

Työterveyslaitos tekee ensiarvoisen tärkeää työelämän tutkimus- ja kehitystyötä, jolla tuetaan työhyvinvointia ja työurien jatkamista. Sen tuottamaa tietoa ja asiantuntija-apua tarvitaan erityisesti nyt, kun Suomen on julkisen talouden tervehdyttämiseksi pidennettävä työuria ja saatava koko työpotentiaali mahdollisimman laajasti työmarkkinoille.

Työterveyslaitoksen henkilöstöresursseja on vähennetty vuosina 2008–2011 yhteensä 81 henkilötyövuotta, ja vuoteen 2015 vähennystä on 60 henkilötyövuotta lisää. Valiokunta pitää tärkeänä, että työterveyden ja työelämän laadun tutkimus- ja kehittämistoiminta turvataan.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen toimintaohjelma

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma hyväksyttiin vuonna 2010 siten, että ministeriöt toteuttavat sovitut hankkeet kehysten puitteissa. Ohjelmassa esitetyistä 59:stä naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen toimenpiteestä syksyyn 2012 mennessä on toteutettu tai käynnistynyt 29. Toteutetut hankkeet ovat pieniä, suuret hankkeet eivät rahoituksen puuttumisen vuoksi ole käynnistyneet.

Ohjelman toimeenpano on usean ministeriön vastuulla, ja sen kokonaisbudjetiksi vuodelle 2013 arvioitiin 3,7 miljoonaa. Talousarvioesityksessä aihealue mainitaan ainoastaan sosiaali- ja terveysministeriön ja oikeusministeriön pääluokissa ja vain sosiaali- ja terveysministeriö on osoittanut määrärahaa ohjelman toimeenpanoon.

Eduskunta edellytti tasa-arvoselonteosta antamassaan kannanotossa 2011, että naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiselle toimintaohjelmalle osoitetaan talousarvioissa riittävät, pitkäjänteisen toiminnan mahdollistavat määrärahat. Valiokunta toistaa kannanoton ja katsoo, että vastuuministeriöiden tulee osoittaa budjetissa tarvittavat määrärahat hankkeiden toteuttamiseksi.

Ensi- ja turvakotien toiminnan turvaaminen

Yleissopimus kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamisesta, ns.CEDAW-sopimus velvoittaa sopimusvaltioita torjumaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja auttamaan väkivallan uhreja. CEDAW-komitea on antanut Suomelle useita huomautuksia naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn ja ennen kaikkea siihen osoitettujen resurssien puutteesta. Parhaillaan valmistellaan Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan yleissopimuksen ratifiointia. Myös tämä sopimus edellyttää Suomelta aiempaa vahvempia toimia naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi.

Suomessa on tällä hetkellä 21 turvakotia. Näistä 14 on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten ylläpitämiä, kaksi kuuluu muihin yhdistyksiin ja viisi on kaupunkien ylläpitämiä. Turvakodeissa on 123 perhepaikkaa ja 375 vuodepaikkaa. Euroopan neuvoston suositus on yksi perhepaikka 10 000 asukasta kohti, mikä Suomessa vaatisi noin 500 perhepaikkaa.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi turvakotipaikkojen lisääminen ja niiden alueellisesti tasaisempi jakautuminen. Lähisuhde- ja

perheväkivallan uhrien palveluista on tarkoitus säätää sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että palveluista ja niiden järjestämisestä sekä rahoittamisesta säädetään lailla. Valiokunta kiirehtii lakiesityksen valmistelua.

Ensi- ja turvakotiyhdistysten turvakotien toiminta rahoitetaan pääsääntöisesti joko kuntien maksusitoumuksilla tai ostopalvelusitoumuksilla. Talouden kiristyessä osa kunnista on vähentänyt palvelujen ostamista ja ainakin yksi kunta on lopettanut ostamisen kokonaan. Mikäli kunnat eivät järjestä palvelua omana toimintanaan, on vaarana, että turvakotitoiminta lakkaa kokonaan joissakin kunnissa.

Valiokunta edellyttää, että ensi- ja turvakotien toiminta turvataan, ja esittää, että talousarvioon varataan riittävät määrärahat ensi- ja turvakotien toiminnan rahoittamiseksi vuonna 2013.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
vpj. Anne-Mari Virolainen /kok (osittain)
jäs. Markku Eestilä /kok
Sanni Grahn-Laasonen /kok
Anna Kontula /vas
Jari Lindström /ps
Eeva-Maria Maijala /kesk
Lea Mäkipää /ps

Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Annika Saarikko /kesk
Kristiina Salonen /sd
Mikko Savola /kesk
Eero Suutari /kok
Katja Taimela /sd (osittain)
Jani Toivola /vihr
Maria Tolppanen /ps (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

neuvotteleva virkamies Marjaana Kinnunen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallitus ei talousarviossaan osoita riittävän tehokkaita keinoja työllisyyden edistämiseksi, yritystoiminnan vauhdittamiseksi eikä harmaan talouden torjumiseksi. Perussuomalaiset haluavat korjata tilanteen ja esittävät muun muassa kasvupakettia pienille ja keskisuurille yrityksille, tehostettua yritystukien karsintaa sekä suurempia sanktioita harmaan talouden toimijoille. Perussuomalaisten mielestä työuria tulee pidentää ensisijaisesti työkyvyn ylläpitoon panostamalla. Työllisyyttä puolestaan voidaan edistää muun muassa osatyökykyisten asemaa työmarkkinoilla parantamalla sekä työpaikkoja luomalla.

Työkyvyn ylläpito paras keino työurien pidentämiseen

Perussuomalaisten mielestä työurien pidentämiseksi on ennen kaikkea parannettava työoloja. Työuraryhmän vuonna 2011 valmistuneen raportin mukaan työkyvyttömyyseläkekavuuden puolittuminen perusuraan nähden nostaisi eläkkeelle siirtymisiän odotetta jopa 1,5 vuodella. Työkyvyttömyyseläkkeen saajia on tällä hetkellä yli 200 000, ja merkittävimmät työkyvyttömyyden syyt ovat mielenterveyden häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Työkyvyn ylläpitoon ja työaikojen ja -tehtävien räätälöintiin panostaminen ovat perussuomalaisten mielestä ensisijaisia keinoja työurien pidentämiseksi. Perussuomalaiset kiinnittävät huomiota myös työsuojeluun. Työsuojeluviranomaiset on liitetty osaksi aluehallintovirastoa, mikä vie työsuojeluvalvonnan resursseista 10—15 henkilötyövuotta aluehallintoviraston kehittämistehtäviin. Näistä kehittämistehtävistä ei kuitenkaan ole ollut mitään hyötyä työsuojeluvalvonnalle. Perussuomalaiset edellyttävätkin, että työsuojeluviranomaisvalvonnan resurssit palautetaan siihen käyttöön, mihin ne on tarkoitettukin, eli työsuojeluvalvontaan.

*Päteviä työntekijöitä löytyy, mahdollisuuksia
työntekoon parannettava*

Perustuslain mukaan julkisen vallan on edistetävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Perussuomalaisten mielestä paljon voidaan vielä tehdä. Maassamme on aivan liian paljon kyvykkäitä ihmisiä vailla työtä. Valitettavan usein töitä tarjotaan vain niille, jotka pystyvät antamaan täyden työpanoksen. Näin osatyökykyiset jätetään helposti työelämän ulkopuolelle, vaikka halukkuutta ja kykyä työnteekoon olisi. Sosiaali- ja terveystieteiden osatyökykyisiä koskevasta selvityksestä käy ilmi, että Suomen työvoimapolitiikassa on painottunut pyrkimys kokoaikaiseen työllistämiseen. Tästä on seurannut se, että osatyökykyisistä on tullut pitkäaikaistyöttömiä, ns. "vaikeasti työllistyviä". Perussuomalaisten mielestä osatyökykyisillä pitää olla oikeus tehdä töitä voimavarojensa mukaan. Se on myös yhteiskunnan etu. Osatyökykyisten työllistymistä voidaan edistää muun muassa joustavilla työajoilla, työtehtävien paremmalla räätälöinnillä sekä erilaisin työvoimapolitiittisin toimenpitein, kuten palkkatuen avulla.

Perussuomalaiset esittävätkin, että valtiovarainvaliokunta ehdottaa momentille 32.30.51 lisäyksenä 8 000 000 euroa osatyökykyisten työllisyyden edistämiseen.

Yhteiskunta jakautuu entistä vahvemmin työttömiin ja ylitöylytettyihin, joten myös työnjaossa on parantamisen varaa. Tälläkin hetkellä moni pätevä työntekijä on vailla töitä. Suhteet vaikuttavat erityisen paljon nuorten ja yli 55-vuotiaiden työllistymiseen, ja perussuomalaiset esittävätkin lisättäväksi 35 miljoonaa euroa näiden ryhmien työllisyyden edistämiseen. Työllisyyttä voidaan edistää muun muassa palkkatuen avulla. Palkkatukea voidaan tarvittaessa kohdentaa esimerkiksi vanhustenhoitoon tai muille sellaisille aloille, joilla on erityistä pulaa työntekijöistä.

Perussuomalaiset esittävät, että valtiovarainvaliokunta ehdottaa momentille 32.30.51 lisäyksenä 35 000 000 euroa nuorten ja yli 55-vuotiaiden työllisyyden edistämiseen.

Perussuomalaiset esittävät erikseen 10 miljoonaa euroa mestari-kisällimallien toteuttamiseen. Mestari-kisällimallissa eri alojen seniorit kouluttavat työkokemusta vailla olevia nuoria alansa ammattilaisiksi. Mestareiksi voidaan valita sellaisia alansa ammattilaisia, joiden työuria voidaan pidentää vaihtamalla työtehtäviä kevyemmiksi. Hiljaisen tiedon merkitys osaamisen kehittämisessä on suuri, ja tätä tietoa mestari voi välittää kisälleille, vaikka ei enää työn fysisistä vaatimuksista itse täysin selviäisikään.

Perussuomalaiset esittävätkin, että valtiovarainvaliokunta ehdottaa momentille 32.30.51 lisäyksenä 10 000 000 euroa mestari-kisällitoimintamallien toteuttamiseen.

Kunnille täytyy varata riittävät resurssit työllisyyden edistämiseen

Kunnille on asetettu velvoitteita työllistämiseen, kuntouttavaan työtoimintaan ja aktivointisuunnitelmien laadintaan. Kunnat on kuitenkin ajettu taloudellisesti erittäin ahtaalle, sillä velvoitteiden määrää on jatkuvasti lisätty ilman riittäviä määrärahoja. Näin näyttää käyvän myös pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen liittyvässä kuntakokeilussa ja nuorten kuntouttavassa työtoiminnassa. Kuntatalouden rajun heikkenemisen myötä monet kunnat ovat suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, eivätkä perussuomalaiset voi hyväksyä kuntien toimintamahdollisuuksia heikentäviä valtionosuusleikkauksia ja samanaikaista velvoitteiden lisäämistä.

Työpaikkojen luominen avainasemassa -kasvupaketti pk-yrityksille työllisyyden edistämiseksi

Työpaikkojen luominen on merkittävässä asemassa työllisyyden parantamisessa. Perussuomalaiset ehdottavatkin erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille suunnattua kasvupakettia yritystoiminnan vauhdittamiseksi. Kasvupaketti pitää sisällään arvonlisäveron alarajan tuntu-

korotuksen, Viron mallin mukaisen yritysverotuksen työllistävälle pk-yrityksille sekä kotitalousvähennyksen korotuksen. Kasvupaketissa esitetyt toimet kannustavat paitsi yritystoimintaan myös lisäämään työntekijämääriä yrityksissä. Lisäksi kasvupaketti on omiaan vähentämään harmaata taloutta. Perussuomalaiset katsovat aiheelliseksi, että kasvupaketti otetaan aluksi käyttöön määräaikaisena ja että kasvupaketin vaikutuksia seurataan.

Säästöjä tehottomia suuryritysten tukia karsimalla

Suomen nykyinen suoriin yritystukiin perustuva yritystukijärjestelmä on tutkitusti hyvin tehoton, ja lisäksi nykyinen järjestelmä hyödyttää eniten suuryrityksiä, jotka saisivat muutenkin rahoitusta markkinoilta. Tuore työ- ja elinkeinoministeriön yritystukiselvitys paljastaa, että tehottomat tuet poistamalla valtion tukimenoja voidaan pienentää arviolta 200—250 miljoonalla eurolla. Tehottomien yritystukien sijaan perussuomalaiset ehdottavatkin verokannustimien käyttöä pk-yrityksien tukemiseksi.

Perussuomalaiset esittävät, että valtiovarainvaliokunta ehdottaa momentilta 32.30.40 vähennettäväksi 200 000 000 euroa erityisesti suuryrityksille kohdistetuista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen osoitetuista määrärahoista.

Säästöjä maahanmuuttoon liittyviä väärinkäytöksiä ehkäisemällä

Maahanmuuton väärinkäytökset aiheuttavat Suomelle mittavia kustannuksia, ja ne on perussuomalaisten mielestä tarkemmin selvitettävä. Väärinkäytösten ehkäiseminen toisi säästöjä useilla hallinnon aloilla. Hallituksen kaavailemien vähennysten lisäksi maahanmuuton kustannuksista löytyy vielä säästettävää.

Perussuomalaiset esittävät, että valtiovarainvaliokunta ehdottaa momentilta 32.70.30 vähennettäväksi 40 000 000 euroa valtion maahanmuuton kustannuksista kunnille maksamiin korvauksiin osoitetusta määrärahasta.

Harmaa talous kuriin riittävillä sanktioilla, valvonnalla sekä yritysten rekisteröinnillä

Harmaan talouden torjuntaan voidaan panostaa vielä huomattavasti enemmän. Harmaa talous tuottaa Suomelle vuodessa valtavat, jopa 2—3 miljardin euron verotulojen menetykset. Erityisesti EU:n vapaa työvoiman liikkuvuus on syönyt ravintola- ja rakennusalamme harmaan talouden kierteeseen ulkomaisen halpatyövoiman vuoksi. Perussuomalaisten ehdottaman erityisesti pk-yrityksille suunnatun kasvupaketin lisäksi harmaata taloutta tulee ehkäistä asettamalla työntekijöiden työehtoja laiminlyöville työnantajille riittävän kovat sanktiot. Lisäksi perussuomalaiset ehdottavat sakotusoikeutta aluehallintovirastojen ulkomaalaisvalvonnan tarkastajille.

Vero- ja valvontavirastojen työn helpottamiseksi perussuomalaiset esittävät ulkomaalaisten yritysten rekisteröintipakkoa. Niin ikään tilaajavastuulakia on tiukennettava ja lain noudattamista valvovien viranomaisten resursseja lisättävä. Myös julkinen rekisteri alihankintaketjuttamisella veroja laiminlyöivistä yrityksistä olisi tehokas keino painostaa yrityksiä toimimaan vastuullisesti. Perussuomalaiset eivät voi sallia verorikollisuuden suojelua.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä esitetyn huomioon.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2012

Jari Lindström /ps
Lea Mäkipää /ps
Maria Tolppanen /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Kansantalouteen on saatava lisää työtunteja. Se vaatii aktiivisen elinkeinopolitiikan lisäksi mm. panostuksia työurien pidentämiselle, työssä jaksamisen kehittämiselle ja syrjäytymisen ehkäisemiselle.

Tavoitteisiin pääsy vaatii aktiivisia poikkihallinnollisia toimenpiteitä, riittäviä voimavaroja ja kokonaisvaltaista otetta mm. työuriin, nuorten syrjäytymisen estämiseen, työelämän laatuksymyksiin ja työvoimapalveluihin liittyvissä kysymyksissä.

Valiokuntaryhmän mielestä ensi vuoden talousarvioesitys ei monilta kohdin pysty vastaamaan tiedossa oleviin haasteisiin eikä se tue talouskasvua.

Työllisyystavoite epärealistinen

Hallitusohjelmassa tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 72 prosenttiin ja työttömyyden alentaminen viiteen prosenttiin vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteesta ollaan vielä kaukana. Viimeisimpien tilastojen mukaan työllisyysaste on 70 prosenttia ja työttömyys yli seitsemän prosenttia.

Työttömyys uhkaa kääntyä nousuun. Yhteistoimintamenettelyn piirissä on yhä useampi työntekijä. Lomautusten sijasta työnantajat päätyvät suoriin irtisanomisiin. Äkillisten rakennemuutospaikkakuntien määrä on kasvussa valtion omien toimenpiteiden tai teollisen rakennemuutoksen takia.

Hallitusohjelmaan on kirjattuna runsaasti ennakkoivia tehostamistoimenpiteitä kestäväen talouskasvun ja työllisyyttä tukevan elinkeinopolitiikan edistämiseksi. Suuri osa toimenpiteistä on vielä toteuttamatta, osa päätöksistä toimii tavoitteita vastaan tai on voimavaramitoitukseltaan riittämättömiä.

Valiokuntaryhmä katsoo, että valtion talousarvioesitys määrärahamitoituksineen ei huomioi riittävästi työllisyystilanteen synkkenemistä.

Työurien pidentämistä edistettävä

Keväällä työmarkkinajärjestöjen solmima työurasopimus on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Tehty päätös sisälsi periaatelinjauksen viimeistään 1.1.2017 voimaan tulevan eläkeuudistuksen valmisteleminen. Uudistusta ei tule haudata kabinetteihin. On käynnistettävä julkinen ja avoin keskustelu myös kaikkien kansalaisten kesken. Avoin valmistelu toisi uudistukselle myös paremman hyväksyttävyyden.

Valiokuntaryhmän mielestä hallituksen ei pidä vaieta vaikeista asioista, vaan sen pitää osoittaa avoimuutta ja johtajuutta.

Työntekijöiden osa-aikalisäjärjestelmää kehitettävä

Osa-aikalisän lakkauttaminen ei tue tavoitetta työurien pidentämiselle, johon tarvitaan myös joustoja. Järjestelmällä on ollut mahdollisuus antaa hengähdystauko erityisesti henkisesti ja fyysisesti kuormittavaa työtä tekeville ja palkata osa-aikalisäkauden ajaksi osa-aikatyöhön työ- ja elinkeinotoimiston osoittama työtön työnhaikija.

Valiokuntaryhmä katsoo, että osa-aikalisää tulisi kehittää selvitysmies Jukka Ahtelan raportin mukaisesti niin, että sen käyttö suunnataan 50 vuotta täyttäneille osittaista hengähdystaukoa tarvitseville ja että sijaisiksi pyritään palkkaamaan nuoria vastavalmistuneita työttömiä. Näin osa-aikalisällä voidaan tukea työurien pidentämistä sekä niiden alku- että loppupäästä.

Osa-aikalisän lakkauttaminen vaikuttaa hallituksen toiminnassa samansuuntaiselta pyrkimykseltä kuin ehdotus vuorotteluvapaajärjestelmän heikentämisestä. Tämä onnistuttiin estämään. Osa-aikalisän suuret hyödyt tulisi nähdä ja menetellä samoin.

Nuorisotakuuseen ei riittäviä voimavaroja

Nuorille suunnattu yhteiskuntatakuu on tavoitteiltaan hyvä. Hankkeeseen osoitettu 60 miljoonaa

nan euron rahoitus ei asiantuntijakuulemisten perusteella riitä. Suuri osa nuorista uhkaa edelleenkin jäädä työelämän tai opiskelupaikkojen ulkopuolelle.

Valiokuntaryhmä pitää erittäin valitettavana, että hallitus on alkanut itse toimia yhteiskuntatakuun tavoitteita vastaan. Peruskoulun jälkeisten kouluttautumismahdollisuuksien leikkaukset lisäävät yhteiskuntatakuun kysyntää.

Valiokuntaryhmän mielestä säästötoimenpiteinä kuntapalvelujen rahoitukseen, ammattikorkeakouluihin, lukioihin ja toisen asteen koulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen suunnatut leikkaukset vaarantavat vakavasti yhteiskuntatakuulle asetetut tavoitteet.

Ensimmäisen työntekijän palkkaamista helpotettava

Suomessa on noin 260 000 yrittäjää, joista 65 prosenttia on yksinyrittäjiä. Monet yksinyrittäjät haluavat palkata työntekijän, joka helpottaisi heidän työtaakkaansa ja mahdollistaisi lomien, sairaus- ja vanhempainvapaiden pitämisen tai toiminnan laajentamisen. Ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnys on kuitenkin korkea.

Yrittäjän kannalta eräs kriittisimmistä vaiheista on ensimmäisen työntekijän palkkaaminen. Sen jälkeen yrittäjä on vastuussa itsensä lisäksi myös uudesta työntekijästä. Palkkaamiseen liittyy myös suuria taloudellisia riskejä. Yhteiskunnan kannalta on viisasta rakentaa yrittäjälle siltaa kohti kasvua ja työllistämistä.

Valiokuntaryhmä katsoo, että yksinyrittäjän palkkatuki on kustannustehokas työllistämiskeino. Erityisen tuottavaa tuki on yhteiskunnan kannalta silloin, kun nuori pääsee kiinni työelämään.

TE-keskusten työrauha ja resurssit turvattava

ELY-keskuksia koskevat tuottavuustoimileikkaukset on arvioitava uudelleen, etteivät ne vie pohjaa pois suunnitellulta työvoimapolitiikan uudistukselta. ELY-keskusten menoleikkaukset on kohtuullistettava ja suhteutettava asetettuihin tavoitteisiin.

ELY-keskuksen työ- ja elinkeinohallinnon palveluiden uudistaminen karsii TE-toimipistei-

den lukumäärää ja alueellista kattavuutta. Se asettaa työttömät työnhakijat epätasa-arvoiseen asemaan.

Valiokuntaryhmä ilmaisee huolensa työvoimapolitiittisten palvelujen voimavarojen riittävyydestä ja alueellisesta kattavuudesta.

Kunnilta heikennetään työvoimapolitiittisia voimavaroja

Kunnille on lainsäädännöllä asetettu velvoitteita työllisyyden edistämisessä. Käytännössä kunnat kantavat siitä jo erittäin suuren vastuun.

Hallitus on leikannut ja leikkaa edelleen kuntien rahoitusta suurilla summilla. Kuntien mahdollisuudet suorittaa niille määrättyjä tehtäviä vaikeutuvat. Leikkaukset vaikuttavat kuntiin työnantajana, alueidensa elinkeinojen kehittäjänä, työllisyyden edistäjänä ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisijänä.

Maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseen kunnille suunnattava määräraha on jopa runsaat 17 milj. euroa pienempi kuin tänä vuonna. Perusteluksi on esitetty, että perheenyhdistämisen perusteella maahan saapuneiden määrä vähenisi. Sellaista johtopäätöstä ei mielestämme pystytä vielä tekemään.

Valiokuntaryhmän mielestä kuntien toimintakyvyn heikentäminen on täysin väärää politiikkaa, joka pahimmillaan tulee monin verroin kalliimmaksi kuin mitä säästötoimenpiteillä säästetään. Työvoimapolitiikan kannalta määrärahojen leikkaukset heikentävät kuntien mahdollisuuksia toteuttaa aktiivista työvoimapolitiikkaa, mikä on omiaan lisäämään mm. ihmisten syrjäytymistä. Siksi ensi vuodelle suunnitellut valtionosuuksien leikkaukset tulee perua. Hallituksen ei pidä määrätä kunnille uusia tehtäviä, jollei se osoita niihin täysimääräistä rahoitusta.

Ensi- ja turvakotien rahoitus turvattava

Hallitusohjelmassa luvataan kehittää lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille suunnattuja palveluja. Erityisesti on mainittu, että lähisuhde- ja perheväkivallan uhrien auttamiseksi lisätään turvakotipaikkoja ja huomiota kiinnitetään niiden alueellisesti tasaisempaan jakautumiseen.

Tasa-arvo-ohjelman toimenpiteissä turvakoti- palvelujen lisääminen ja kehittäminen aiotaan toteuttaa vasta sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Asia on näin lykkääntymässä pitkälle seuraavaan vaalikauteen.

Tilanne on tarpeisiin nähden kestämaton. Lähisuuhdeväkivalta on kasvussa, ja viime vuosi oli perhesurmien valossa historian synkimpiä. Ensi- ja turvakoteja tarvittaisiin lisää, mutta rahoituspohjan kestättömyydestä ja valtakunnallisten, velvoittavien linjausten puutteesta joh-

tuen monilla paikkakunnilla niitä uhkaa jopa sulkeminen.

Valiokuntaryhmä katsoo, että laaditut toimenpideohjelmat eivät yksin riitä, jollei ensi- ja turvakotien toiminnan kehittämistä ja toiminnan rahoitusta saada turvattua.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2012

Annika Saarikko /kesk
Eeva-Maria Maijala /kesk
Mikko Savola /kesk